

Att tänka på vid plantering av träd och buskar

Träd och buskar skapar förutsättning för liv på kolonilotten. På blad, bark, blommor och frukter kan en myriad av olika insekter, fåglar, däggdjur och mikroorganismer livnära sig. I trädens krona kan fåglar bygga bon och över vintern kan insekter övervintra i grenarnas barksprickor. Men det finns tillfällen då det kan vara lämpligt att tänka sig för innan man sätter i gång att plantera.

Vad gäller i din förening?

Koloniområden och lotternas utformning skiljer sig mycket åt. De är inte enhetliga utan återspeglar idealen från tiden då de anlades, platsens förutsättningar och vilken primär funktion de avsetts att fylla. Särskilt stor skillnad är det mellan odlingslots- och kolonistugföreningar. Odlingslotterna är vanligen mindre till ytan och nyttjas för odling av grönsaker och bär. Stuglotterna är generellt större, upp mot 300 m², och har mer plats för buskar och träd än odlingslotterna.

För att undvika att träd och buskar ger upphov till framtida problem så finns det ofta regelverk i koloniföreningen som styr maximal höjd och placering av träd och buskar. Regler som vanligen skiljer sig åt mellan odlingslott- och kolonistugföreningar. Exempelvis så är det specificerat i Malmö stads regelverk för odlingslotter att träden får vara maximalt två meter höga och planterade minst två meter innanför odlingslottens gränser. I kolonistugföreningen Ärtholmen, i samma stad, så är maxhöjden bestämd till fyra meter för träd som är planterade inne på tomten.

Ett gott råd är därför att alltid stämma av med föreningens ordningsregler eller styrelse innan träd och buskar planteras. Plantera heller inte friväxande träd och buskar direkt vid tomtgränsen utan placera dessa i stället några meter in mot lottens centrum. Risken blir då mindre att grannarnas odlingar påverkas negativt av skuggning och rotinträngning. Träd och buskar är också konkurrenter om vatten och näring och ska därför inte planteras för nära grönsakslandet.

Välj träd och buskar efter lottens förutsättningar

Kraftigväxande höga inhemska skogsträd som tall, gran, ek, ask och asp, hör inte hemma på en kolonilott. De kommer förr eller senare skapa problem i form av skuggning av den egna och kanske även grannarnas lotter. Det är därför viktigt att ta reda på sluthöjd och kron diameter för träd och buskar innan de planteras. Uppgifterna går att hitta genom sökning på nätet eller prata med trädgårdskunnig personal på garden center. Ett tips är att göra en skalenlig ritning av kolonilotten och rita in trädens slutstorlek för att få en känsla för hur mycket yta som kommer täckas av trädkronan. Det finns många intressanta prydnadsträd, buskträd och buskar som inte blir högre än fyra till sex meter i sluthöjd. Även om det går att hålla nere storleken på starkväxande träd genom regelbunden beskärning så är detta ingen bra långsiktig strategi. Risken är att trädets form och estetiska värde kraftigt försämras liksom att stressrelaterade skador och angrepp av skadegörare ökar.

De vanligaste träden på koloniområden är fruktträd särskilt äpple men även körsbär, plommon och päron. Fruktträden består av en grundstam som bildar trädets rotsystem och en inympad fruktsort som bildar grenar, blad och frukt. Sluthöjden och omkretsen på fruktträden kan styras genom val av grundstam. Vid nyplantering kan det vara en fördel att välja grundstammar som är svagväxande.

Till exempel blir ett äppleträd på grundstammen B9 endast en tredjedel så stort som om grundstammen A2 använts. Nackdelen med svagväxande grundstammar är att de behöver växtstöd under hela sin levnad och att de sällan blir så gamla. Ett äppleträd på A2-grundstam kan bli upp emot 100 år medan svagväxande sällan blir äldre än 30 år. Det går även att beställa päron, plommon och körsbär på svagväxande grundstam. Flera av fruktträden kan även med fördel odlas i spaljéform.

Aggressiva rötter

Träd och buskar som skjuter rikligt med rotskott kan skapa problem. Skotten kan dyka upp på grannens kolonilott eller i grönsaksland och rabatter där de kan vara svåra att bekämpa. Havtorn, bocktörne och hallon är några bärbuskar som bildar rikligt med rotskott. Bland prydnadsbuskarna är exempelvis en del bambusorterna problematiska liksom flera arter av spireor. Hör dessa växter hemma på kolonilotten? Nej, åtminstone inte alla. Bland prydnadsbuskarna går det ofta att hitta likvärdiga växtalternativ som inte skjuter rotskott och dessa bör väljas i stället. Exempelvis så är bergbambu (*Fargesia muriellae*) ett betydligt bättre val än kinabambu (*Phyllostachys* spp.) som skjuter rikligt med rotskott. Däremot är det svårare att hitta ersättare till bärbuskar som hallon och havtorn. Det blir då viktigt att planera för att undvika oönskad spridning redan innan plantering. Först och främst, plantera inte för nära grannens lott eller vid rabatter och trädgårdsland. Det går även att gräva ner någon form av rotspärr runt plantan. Antingen vertikalt, en tunn plåt eller plastskena till ett djup på 50–60 cm. Ett annat alternativ är gräva ner betongrör som växten planteras i. Om det finns gräsmatta på lotten så kan det vara en fördel att plantera busken där för då klipps rotskotten ner regelbundet i samband med gräsklippning.

Lästips:

Frukt och bär på liten lott. Nr 42. Lätt om odling

https://kolonitradgardsforbundet.se/wp-content/uploads/2021/03/lowres-00-KTF_nr42_frukt_och_bar_pa_liten_lott.pdf

Ulf Nilsson

Trädgårdsrådgivare